

III. ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ GENEL YETERLİKLERİ'NİN KULLANIM ALANLARI

“Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri” öğretmenlerin kendi yetkinlik düzeylerini ve geliştirilmesi gereken yönlerini belirlemelerinde, öğretmen adayı yetiştiren yükseköğretim kurumlarının öğretim programlarının düzenlenmesinde, öğretmenlerin mesleğe kabul ve adaylık süreçlerinde, mesleki gelişim ihtiyaçlarının tespit edilmesinde ve bu ihtiyaçları gidermeye yönelik faaliyetlerin planlanmasında, öğretmenlerin performanslarının değerlendirilmesinde, kariyerlerini geliştirmelerinde ve öğretmenlik mesleğinin statüsünün güçlendirilmesi çalışmalarında dikkate alınacak temel bir referans metin olma özelliği taşımaktadır.

Yeterlikler, öğretmen yetiştirme ve geliştirme sürecinde bütün paydaşlar açısından dikkate alınması gereken temel bir kaynak olmasının yanı sıra, YÖK, ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları, sendikalar ve çeşitli sivil toplum kuruluşları tarafından ortaya konulacak politika ve uygulamalarda eşgüdüm sağlayabilecek ortak bir hareket noktası olma niteliğindedir. Bu paydaş kurumlar öğretmen yetiştirme ve geliştirme süreçlerindeki uygulamalarını karşılıklı iş birliği içerisinde yeterliklere dayandırdıklarında bu alanda asgari bir standart oluşturulabilecek ve böylelikle birbirini destekleyen bütüncül bir yapı tesis edilebilecektir.

Öğretmen yetiştirme ve geliştirme süreçlerinde Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri'nin kullanılacağı alanlar Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1. Öğretmen Yeterliklerinin Kullanım Alanları

1. Öğretmen Yetiştirmeye Yönelik Programların Düzenlenmesi

Toplumsal iyileşme ve gelişme sağlanabilmesinde okullar önemli bir yer tutar. Okullarda verilen eğitimin niteliği ise öğretmen niteliklerinin iyileştirilmesi ile doğru orantılıdır. Nitelikli öğretmenler olmadan okulların başarısının yükseltilmesi, öğrencilerin kişisel gelişimi ve başarısının artırılması mümkün değildir. Bu yüzden öğretmen yetiştiren kurumlara çok fazla sorumluluk düşmektedir. İstenilen nitelikte öğretmen yetiştirmek için bazı standartlara ihtiyaç vardır. Öğretmen yeterlikleri çalışması bu standartları belirlemek bakımından gerekli ve önemlidir.

Üniversitelerin öğretmen yetiştirmeye yönelik programlarında zorunlu ve seçmeli derslerin ve ders içeriklerinin belirlenmesinde, derslerde kullanılacak materyallerin tasarımında, öğrenme ortamlarının düzenlenmesinde, fakülte-okul iş birliğinin sağlanmasında, öğretmen yetiştirme süreçlerinin planlanmasında Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri yol gösterici olacaktır. Böylelikle öğretmenlik mesleğine kaynak teşkil eden fakülte ve bölümlerdeki öğrencilere yeterlikler kapsamında belirlenmiş olan bilgi, beceri, tutum ve değerler kazandırılacaktır ve eğitim öğretim sistemimizde yer alacak öğretmenlerimizin yetkinliklerini arttırmak suretiyle genel bir kalite artışı sağlanacaktır.

2. Öğretmen İstihdamı, Adaylık ve Yetiştirme Süreçleri

Öğretmenlik mesleğine kaynak teşkil eden bölümlerden mezun olanların Milli Eğitim Bakanlığında öğretmen olarak istihdam edilebilmelerine yönelik olarak Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS), Öğretmenlik Alan Bilgisi Testi (ÖABT) ve sözlü gibi çeşitli sınavlar gerçekleştirilmektedir. Söz konusu sınavların Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri çerçevesinde sahip olunması gereken bilgi, beceri ve tutum ve değerleri ölçebilecek şekilde yeniden yapılandırılması üniversite mezunları arasından öğretmenlik konusunda en yetenekli olanların istihdamını sağlayacaktır.

Öğretmenlerin mesleğe kabulünde diğer bir aşama olan adaylık ve yetiştirme süreci de yeterlikler çerçevesinde oluşturulacak ve böylelikle aday öğretmenlerin mesleğe hazır hale gelmeleri sağlanabilecektir.

3. Öğretmenin Öz Değerlendirme Yapması

Öz değerlendirme, bireyin kendi kendini değerlendirmesidir. Öz değerlendirme yapmak sıradan bir mesleki edim değil, üst düzeyde bireysel ve mesleki sorumluluğun yanı sıra öz değerlendirme yapabilme bilinci ve yetkinliğini gerektiren bir süreçtir. Öz değerlendirme, öğretmenlerin mesleki yeterliklerini sorgulamalarına, mevcut durumlarını belirlemelerine, gelişim hedefleri oluşturmalarına ve bu hedefe ulaşmak için gerekli uygulamaları yapmalarına yardımcı olmaktadır. Özellikle öğretmenlik gibi çok boyutlu ve çeşitli yetkinlikler gerektiren mesleklerde, kapsamlı ve gerçekçi bir öz değerlendirme yapmak, referans alınabilecek temel ölçütlerin yokluğunda neredeyse imkânsızdır.

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri bu anlamda oldukça önemli bir işleve sahiptir. Yeterlikler öğretmenlere yönelik beklentileri göstermesi açısından temel bir kaynaktır. Öğretmenler, kendilerini yeterlikler çerçevesinde değerlendirerek bu konulardaki durumlarını

belirleyebilecektir. Ayrıca aynı ölçütler çerçevesinde diğer meslektaşlarını da gözlemleyip kendisinin geliştirilmesi gereken yönleri ile güçlü yönlerini görebilecektir. Böylelikle ulaşmak istedikleri hedefler doğrultusunda kişisel ve mesleki gelişim planları yapabilecek, bu doğrultuda diğer meslektaşlarıyla iş birliği geliştirebileceklerdir.

4. Performans Değerlendirme, Kariyer Gelişimi ve Ödüllendirme

Performans değerlendirme, insan kaynakları yönetiminin en önemli işlevlerinden biridir. Performans değerlendirme ile kişinin, kurumun ya da grubun herhangi bir konudaki etkinliği analiz edilmekte ve başarı düzeyi belirlenmektedir. Performans değerlendirme, çalışanların belirlenen standartlara ne ölçüde yaklaştıkları konusunda geribildirim sağlamaktadır. Bu geri bildirimler, çalışanların eğitimi ve geliştirilmesinde, eğitim programlarının ve politikalarının değerlendirilmesinde, çalışanları seçme sürecinde ve ödüllendirme aşamalarında önemli bir yere sahiptir.

Millî Eğitim Bakanlığı performans değerlendirme çalışmalarını aday öğretmen ve mevcut öğretmenlerin; görevindeki gayret, verimlilik ve başarısının tespit edilmesi, bilgi ve beceri düzeyinin belirlenerek gerekli eğitim ihtiyacının belirlenmesi ve buna yönelik tedbirlerin alınması ile ödüllendirilmelerin yapılması amaçlarıyla yürütmektedir. Bu amaçları gerçekleştirebilmek doğru ve gerçekçi şekilde belirlenmiş ölçütler üzerine inşa edilen bir performans geliştirme sistemiyle mümkün olabilir.

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri öğretmen performansının doğru ve objektif biçimde değerlendirilebilmesi ve geliştirilebilmesi konusunda bir rehber niteliği taşımaktadır. Yeterliklere dayanarak oluşturulacak performans ölçütleri öğretmenin performansını belirleme konusunda kapsamlı ve objektif bir değerlendirme imkânı sağlayacaktır. Kariyer basamaklarında yükselmeler ile ödüllendirmelerde yeterlikler çerçevesinde yüksek performans gösteren öğretmenlerin öncelikle dikkate alınması, şeffaf, adil ve hakkaniyetli bir sistemin tesisinde önemli bir katkı sağlayacaktır.

5. Hizmetiçi Eğitim Programlarının Planlanması ve Sürekli Mesleki Gelişim

Dünyada yaşanan hızlı değişimler öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları ile eğitimden beklentilerini de değiştirmektedir. Öğretmenlerin bu hızlı değişime ve ortaya çıkan farklı eğitim ihtiyaçlarına uyum sağlayabilmeleri ve çözüm üretebilmeleri için, hizmetiçi eğitim faaliyetleri bu yönde işe koşularak sürece önemli katkıda bulunacaktır. Nitelikli öğretmen ve nitelikli öğretim amacıyla Bakanlığımızca öğretmenlere yönelik birçok mesleki gelişim faaliyetleri düzenlenmektedir. Bu faaliyetler, Bakanlık politikaları, ihtiyaç analizleriyle belirlenen kişisel-mesleki gelişim ihtiyaçları, eylem planları, ulusal veya uluslararası kurum ve kuruluşlarla yapılan iş birliği protokolleri doğrultusunda planlanmakta ve yürütülmektedir.

Bu bağlamda hizmetiçi eğitim programlarının planlanmasında ve yürütülmesinde Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri önemli bir kılavuz olacaktır. Öğretmenlerin mesleki gelişim ihtiyaçları, yeterlikler çerçevesinde yapılacak öz değerlendirmeler ve performans değerlendirmeleri sonucunda gerçekçi bir biçimde tespit edilebilecek ve bu ihtiyaçları gidermeye yönelik çeşitli politikalar geliştirilebilecektir. Öğretmen yeterlikleri çerçevesinde öğretmenlerimizin mevcut durumlarının tespiti yanında, güçlü oldukları alanlar ile desteklenip geliştirilmesi gereken hususların ortaya konulması büyük önem arz etmektedir. Bu kapsamda

Bakanlıkça hizmetiçi eğitim faaliyetleri planlanabilecek ve her öğretmene kendi ihtiyaçları doğrultusunda mesleki gelişim desteği sunulabilecektir.

Sonuç olarak, Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri bir öğretmende var olması gereken bilgi, beceri, tutum ve değerleri somut biçimde ortaya koyarak bu alanda geliştirilecek politikalara yol gösteren temel bir referans metin işlevi görecektir. Öğretmen Yeterlikleri belgesiyle üniversitelerin öğretmen yetiştirmeye yönelik teorik ve uygulamalı derslerinin içeriklerini belirleme ve geliştirme yanında, istihdam edilecek öğretmenlerde aranacak nitelikler somut bir biçimde belirlenebilecek ve mesleğe kabul süreci yeterliklerle uyumlu biçimde düzenlenebilecektir. Ayrıca görev yapmakta olan öğretmenlerin kendi güçlü yönleri ile geliştirilmesi gereken yönlerini objektif biçimde görebilmeleri mümkün olabilecektir. Böylece öğretmenler mesleki gelişimlerini sağlayabilmek için daha kolay motive olabilecek ve sürekli mesleki gelişim sağlayabilmek için sorumluluk alabileceklerdir. Aynı zamanda yeterliklere dayanarak ortaya konulacak objektif bir performans değerlendirme sistemiyle, öğretmenlerin mevcut durumu nesnel olarak analiz edilebilecek, öğretmenlere daha nitelikli kişisel ve mesleki gelişim imkânları sunulabilecek ve öğretmenlik mesleğini ilgilendiren tüm politikaların, verilere dayalı, bütünsel ve etkin bir biçimde geliştirilebilmesi mümkün olabilecektir. Böylelikle öğretmen yetiştirme süreçlerinde tüm paydaşların etkin iş birliğiyle, mesleki gelişimlerini sağlamış, kendisini sürekli yenileyen ve yaptığı işi seven, yüksek nitelikli öğretmenlerimiz ile öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsünün yanı sıra öğretmenin güven duygusu ve çalışma azmi de artacaktır.

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri Belgesi, eğitim sürecinde yer alan pek çok paydaşın katılımıyla oluşturulmuş ve güncel ihtiyaçlar doğrultusunda revize edilmiştir. Mevcut belge, yeterlik belirleme anlayışının doğası gereği, sürekli değişen ve gelişen şartlar doğrultusunda tüm paydaşların görüş ve önerileriyle, gerektiğinde geliştirilmeye ve güncellenmeye açık bir metindir.